

Neumanovy instalace jsou obrazem naší doby – se vši její zmateností, palčivostí a prázdnotou zakrývanou efektními počiny

Rodinná záhada

„Můj otec podle všeho znal jméno člověka, který vyhodil Jana Masaryka z okna Černínského paláce. I kvůli tomu jsme asi museli z Prahy rychle zmizet.“

UMĚNÍ VŠEMI SMYSLY

Připravil ib
Snímky archiv S. T. Neumana

Už jste někdy slyšeli o fusionismu? Vsadil bych se, že jen málokdo. Přitom zakladatelem tohoto pozoruhodného uměleckého směru je americký umělec a pražský rodák **Shalom Tomas Neuman** – nesměle působící sedmdesátník s fialovou kšticí a zářící žárovkou s nápisem FUSIONISM vytetovanou na zátylku.

Neumanova díla jsou opulentní orgie pro všechny smysly: snad jen čich přichází zkrátka. Velké plochy podlah, stěn i stropů umělec pokrývá především nejrůznějšími odpadky civilizace – od starých ledniček po mluvící panenky. „Většina mých prací je vybavena senzory, které zaznamenají přítomnost diváka a spustí multismyslovou produkci – má díla mluví, pohybují se, mění osvětlení a vůbec žijí,“ vysvětluje Neuman. „Bourám bariéry mezi disciplínami a spojuji je v jeden umělecký styl s nekonečným množstvím tvůrčích možností, jako malba, sochařství, světlo, zvuk, divadlo, video a digitální umění. Chci tyto samostatné žánry neodlišitelně fúzovat v nový multidiscipinární a multisenzorický umělecký styl,“ definuje sám Neuman styl, jehož je tvůrcem i apoštolem (*fusion* – anglicky *spojení, splynutí*).

Život otce pozoruhodného žánru je ovšem také pěkně pestrý. Vaše rodina bydlela v Praze až do roku 1939...

Pak museli rodiče – vzhledem k tomu, že byli židovského původu – utéci před Hitlerem. Zdálo se jim přirozené, že útočiště najdou v tehdejším Sovětském svazu. Jenže tam byli posláni do pracovního tábora na Sibiři; zřejmě proto, že

Když se přiblížíte, senzor vás zaznamená a dílo k vám začne promlouvat

se odmítli vzdát českého občanství. Káceli tam dřevo i v teplotách minus 40 stupňů, moje maminka dokonce i v jiném stavu s mojí sestrou Channou. Pořád jsme ale vlastně měli štěstí; přežili jsme. Devět jiných členů naší rodiny přitom zahynulo v koncentračních táborech. Také kvůli tomu jsem v době, kdy jsem začal brát rozum, přestal věřit v Boha.

Jak se vaší rodině podařilo ze sibiřského pekla uniknout?

Tu dobu znám jen z občasných zmínek, rodiče o ní mluvili málokdy a zřejmě neradi. Vzpomínám si

ale, že otec vstoupil do Svobodovy armády a stal se jeho asistentem. Prošel pak s československým armádním sborem celou frontu a zapojil se i do osvobození Prahy. Také si pamatuju, že znal jméno člověka, který měl vyhodit Jana Masaryka z okna ministerstva zahraničí. Nejspíš i proto se mu po roce 1948 přestalo v Praze dařit. Zhroutil se jeho sen, že Československo bude demokratickou zemí, a tak jsme opět museli utíkat. To už jsem ale byl na světě i já, narodil jsem se v roce 1947.

Vášim logickým útočištěm tehdy byl Izrael?

Ano – to byla jedna z mála zemí, kde tehdy Židy brali. Žili jsme tam v malé vesničce blízko Haify a naše začátky, které zase znám spíš jen z vyprávění, nebyly nijak radostné. Spali jsme ve stanech a jedli převážně jen to, co jsme vypěstovali. A toho bylo málo. Mně se tam ale hrozně líbilo, pro kluka to bylo obrovské dobrodružství: moře, pláže, pořád se něco dělo. Jenže nouze nás nakonec z Izraele vyhnala, v roce 1957 jsme se přestěhovali do USA. Vůbec jsem tam tehdy nechtěl, plakal jsem, že chci zůstat v Izraeli.

Uchytit se za oceánem ale už tehdy nebylo úplně snadné...

Rozsáhlé dílo nese název *FusionCaskets*. Slovo *casket* znamená *rakev*, ale také třeba *skříňku na šperky*. Divák si může vybrat, jaký význam je mu bližší...

To sice ne, ale ve srovnání s nouzí v Izraeli se nám v USA žilo přece jen lépe. Měli jsme štěstí, že tehdy byl v USA náš strýc Otto Fröhlich – vynikající hudebník, později ředitel Newyorské filharmonie. To byl zajímavý člověk: přestože byl český žid, měl modré oči a světlé vlasy, takže se mohl vydávat za katolíka a vydělávat si hrou na varhany v kostelích. Pomohl nám získat zelené karty, abychom mohli v zemi zůstat.

Rodiče ale mluvili anglicky dost špatně a otec – vzděláním chemik – ve svém oboru nenašel práci. Proto se stal obchodním cestujícím, což nebyla nijak zvlášť výnosná profese. Maminka našťastí uměla výborně šít, čímž nás v Izraeli i v USA často živila.

› Nebylo tedy luxusem, že jste se rozhodl stát se umělcem?

To nebyl luxus – já prostě umělcem byl a jsem, nemohl jsem jinak. Maluju vlastně odmalička, je to pro mě stejná samozřejmost jako dýchání. Napřed jsem ale umění studoval na několika dobrých univerzitách a jeden čas jsem i hodně kopíroval staré mistry, třeba Michelangela.

Když se ohlížím na svůj umělecký vývoj, připadá mi však, že jsem byl fusionistou vždycky. Vědomě se ale tomuto stylu věnuju zhruba od roku 1967, to mi bylo nějakých 20 let.

› Kde všude se můžeme setkat s vašimi pracemi?

V řadě galerií mnoha zemí – nejen v USA, ale třeba i v Praze v Národní

Shalom s obrazem, na kterém ztvárnil největší ikonu moderní pop kultury. Všimněte si tetování na umělcově zátylku

galerii a v Muzeu Kampa. Více než čtyři desetiletí jsem také přednášel na univerzitách různých zemí, takže je tu i spousta výborných děl mých žáků. Ve svém ateliéru na Manhattanu v New Yorku jsem rovněž vytvořil Museum fusionismu, které je citováno v řadě průvodců a jezdí se na ně dívat tisíce lidí. Svůj styl šířím i za pomoci workshopů. Ty jsou mojí velkou radostí – vždy se na nich sejde řada umělců naladěných na stejnou strunu a v nádherné atmosféře společně vytvářejí fantastické věci.

Shalom Tomas Neuman se narodil v Praze.

Rodina prchá před komunisty do Izraele.

Neumanovi se z ekonomických důvodů stěhují do USA.

Začíná tvořit ve stylu fusionismu.

V New Yorku buduje FusionArt Museum.

Pořádá výstavy a workshopy.

› Vaše díla jsou vlastně svým způsobem i recyklací nepřeberného množství vysloužilých předmětů...

Ano, často sbírám materiál na skládkách – nacházím nové kvality třeba ve starých plastových hračkách či vůbec v předmětech, které tato civilizace vyhodila, aniž dočetla jejich hodnoty. Samozřejmě ale nejde o prosté hromadění předmětů, díky změnám osvětlení, hudbě, pohybu a mluvenému slovu ty věci získávají nový význam, dokonale odrážejí náš svět. Svoje díla vlastně považuji za svoje děti – jsem sice ženatý, ale potomky nemáme. Moje paní je však našťastí také umělkyně, takže mi rozumí.

› Dobře se domluvíte česky – jaký máte vztah k naší zemi?

Praha je moje velká láska, téměř každý rok sem jezdím odpočívat a tvořit. Mám v Praze byt a ve vesnici Houštka ateliér. Inspiraci z Prahy – hlavně noční, kdy mě fascinují její budovy a jejich osvětlení – pak můžu v Houštce hned zpracovat.

› Jakou budoucnost vidíte pro fusionismus?

Je to umění moderní doby, díky rozvoji techniky se bude stále více prosazovat. Ve velkých fusionistických prostorách se časem budou lidé scházet, aby snili, bavili se a radovali ze života. Představuji si obrovské haly zvučící hudebními improvizacemi, zachycující pozornost návštěvníků pohybem plastik i stále se měnícími barvami a intenzitou osvětlení... ■